

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานโครงการพัฒนาเขตอุตสาหกรรม เมืองไชบัวทอง แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอเสนอตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการ
3. บริบทขององค์การคุณิคมโครงการพัฒนาเขตอุตสาหกรรม เมืองไชบัวทอง แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ชาญวิทย์ โพธิ์เจริญ (2550, หน้า 22) ได้นิยามว่า โดยทั่วไปแล้วแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีความหมายกว้าง คือ การที่ประชาชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนปัจจัยที่มีอยู่ในสังคมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพ ทางเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนควรเป็นไปตามแนวการปกครองระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ เปิดโอกาสให้ประชาชนพัฒนาการรับรู้สติปัญญาและความสามารถในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีอยู่สามารถที่จะแสดงออกซึ่งความต้องการของตนและได้ประโยชน์จากการพัฒนาต่าง ๆ ในท้องถิ่นและมีความเห็นสอดคล้องกับ ปารีชาติ วลัยเสถียรและคณะ (2543, หน้า 135) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นทั้งวิธีการและเป้าหมายในเวลาเดียวกัน

วรชาติ แก้วเก่า (2552, หน้า 10) ให้ความหมายคำว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนได้เข้ามาร่วมดำเนินการ เริ่มตั้งแต่การเริ่มศึกษาจากปัญหา

ที่ประสบอยู่วิเคราะห์หาสาเหตุ แนวทางแก้ไข ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมติดตามประเมินผล เพื่อให้ชุมชน สังคม ได้มีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ปิ่นอนงค์ วงศ์บุญ (2553, หน้า 16) การมีส่วนร่วม หมายถึง ความร่วมมือของปัจเจกหรือกลุ่มบุคคลเพื่อเข้ามามีส่วนกำหนดความต้องการหรือช่วยกันค้นหาสาเหตุของปัญหา การตัดสินใจ ร่วมกัน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการ และการติดตามประเมินผลในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มหรือองค์กรที่เข้าเป็นสมาชิก

รัศมี แสนสุด (2556, หน้า 15) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมกันของประชาชนในการร่วมคิดตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ รวมถึงร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล เพื่อดำเนินกิจกรรมในชุมชนการร่วมรับผิดชอบในอันที่จะมุ่งสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของตนเองหรือสังคม

วิษณุ หยกจินดา (2557, หน้า 9) การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจทำได้หลายระดับและหลายวิธี ซึ่งบางวิธีสามารถทำได้ง่าย ๆ แต่บางวิธีก็ต้องใช้เวลาขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่ายและความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อนจึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย จากหลักการและความจำเป็นดังกล่าวทำให้การพัฒนาระบบราชการที่ผ่านมามีการพัฒนากระบวนการบริหารราชการ ที่สนับสนุนการปรับกระบวนการทำงานของส่วนราชการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นหรือที่เรียกว่า "การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม" แนวคิดและทฤษฎี การมีส่วนร่วม

พรรณนิตย์ นิตโรจน์ (2557, หน้า 15) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง

- 1) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน
- 2) การเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน
- 3) การปรึกษาหารือกันระหว่างภาครัฐและประชาชน
- 4) การวางแผนร่วมกัน
- 5) การร่วมลงมือปฏิบัติ และ
- 6) การลงประชามติ

คมลักษณ์ สงทิพย์ (2557, หน้า 24) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ประชาชนทั้งในรูปส่วนบุคคลและกลุ่มคนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่อง

รวมกัน โดยเริ่มต้นตั้งแต่การร่วมคิดแก้ไขปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

พิรพัฒน์ เก้ากัญญา (2558, หน้า 11) การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่บุคคลหรือหน่วยงานเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมตั้งแต่ต้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอันจะนำไปสู่ผลสำเร็จที่วางไว้

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนทุกเพศทุกวัยได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ตั้งแต่การตัดสินใจวางแผน การดำเนินงาน การได้รับประโยชน์ และการประเมินผล เพื่อความสะดวกของเจ้าหน้าที่รัฐและเอกชนในพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพโดยส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต

แนวคิดเกี่ยวกับการวัดการมีส่วนร่วม

วิธีวัดการมีส่วนร่วม อาจจำแนกตามประเภทการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนา จำแนกตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม จำแนกตามประเภทของผู้มีส่วนร่วม และจำแนกตามรูปแบบของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การจำแนกประเภทการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนาของ Cohen & Uphoff, 1977, Rural Development Participation, pp. 55-56 อ้างถึงใน บัญชร แก้วส่อง, 2531, หน้า 17 ได้จำแนกการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบมากที่สุด มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้นประการแรกสุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการ และการจัดลำดับความสำคัญต่อจากนั้นเลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการใดบ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีการใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากรการบริหารงานและประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งจะเป็นประโยชน์ และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็น (View) ความชอบ (Preferences) และความหวัง (Expectation) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

Ramos and Fletcher (1982, pp.13-18) ได้กล่าวถึงมิติของการมีส่วนร่วมว่ามี 3 ส่วน คือ

- 1) รูปแบบของการมีส่วนร่วม เช่น การตัดสินใจ การดำเนินการ การใช้ประโยชน์ และการประเมินผล
 - 2) วิธีการมีส่วนร่วม เช่น ความสมัครใจ การบังคับ ระยะเวลา ขนาด และระดับการให้ได้รับอำนาจ
 - 3) บุคคลที่มีส่วนร่วม เช่น ผู้นำชุมชน ผู้อาศัย ข้าราชการ หรือนักการเมือง
- นอกจากการจำแนกขั้นตอนของการมีส่วนร่วมตามแนวคิดดังกล่าวแล้ว

อดิน รพีพัฒน์ และคณะ (2527, หน้า 150-153) ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วมจากประสบการณ์ภาคสนามในประเทศไทยว่าการมีส่วนร่วมที่แท้จริงนั้นน่าจะมีอยู่ 4 ขั้นตอน คือมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนนี้เป็นส่วนแรกที่สำคัญที่สุดเพราะถ้าชาวบ้านยังไม่สามารถเข้าใจปัญหาและการค้นหาสาเหตุของปัญหาด้วยตัวของเขาเองได้ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์เพราะจะขาดความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ ชาวบ้านเป็นผู้อยู่กับปัญหาและรู้ปัญหาตนเองดีที่สุด แต่อาจมองปัญหาไม่เด่นชัด เจ้าหน้าที่หรือพนักงาน จึงเสมือนกระจกเงาผู้คอยสะท้อนภาพให้ชุมชนมองเห็นและวิเคราะห์ปัญหาได้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การวางแผนการดำเนินกิจกรรมเป็นขั้นตอนที่ขาดไม่ได้ หากเจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาต้องการผลงานการพัฒนา ให้เสร็จสิ้นโดยฉับไว ก็จะดำเนินการวางแผนด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมของชุมชน

ในการวางแผนจะช่วยให้ชุมชนเข้าใจปัญหา พัฒนาประสบการณ์ของตนเองและสามารถวางแผนได้ด้วยตนเองในที่สุด

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในกาลงทุนและการปฏิบัติงาน ชุมชนมีทรัพยากรที่สามารถลงทุน และปฏิบัติงานได้เพราะจากประสบการณ์การทำงานในชนบทอย่างน้อยก็มีแรงงานของตนเองเป็นขั้นต่ำสุดที่เข้าร่วมได้และในหลาย ๆ แห่งก็สามารถที่จะร่วมลงทุนในกิจกรรมหลาย ๆ ประเภทได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชุมชนรู้จักคิดต้นทุนให้กับตนเองในการดำเนินงานและกิจกรรมและระมัดระวังรักษากิจกรรมที่ทำขึ้น เพราะจะมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของซึ่งต่างไปจากสภาพที่การลงทุนและการปฏิบัติงานทั้งหมดมาจากปัจจัยภายนอก จะมีอะไรเสียหายก็ไม่ต้องเดือดร้อนมากนัก และการบำรุงรักษาก็จะไม่เกิดขึ้นเพราะรู้สึกว่าไม่ใช่ของชุมชน นอกจากนั้นการร่วมปฏิบัติงานด้วยตนเองทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินงานอย่างใกล้ชิด และเมื่อเห็นประโยชน์ก็สามารถดำเนินกิจกรรม ชนิดนั้นด้วยตนเองต่อไปด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญอย่างยิ่งอีกเหมือนกัน เพราะถ้าหากการติดตามและการประเมินผลขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนแต่เป็นการดำเนินการโดยบุคคลภายนอก ชุมชนก็ไม่สามารถทราบว่าการทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์อย่างไรหรือไม่ ถึงแม้ว่าอาจจะมีผู้ได้แย้งว่าการประเมินผลที่เที่ยงธรรมที่สุดน่าจะมาจากบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น ๆ แต่หากนึกถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่มุ่งจะพัฒนาคน การคำนึงถึงความเที่ยงธรรมอาจจะไร้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์มากกว่าเพราะนอกจากจะเป็นน้ำหนักการประเมินแล้วยังแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประเมินและเป็นการเผยแพร่กิจกรรมออกไปสู่ชุมชนอื่น ๆ

สุทธิ วรประดิษฐ์ (2553, หน้า 9) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ทั้งนี้ในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงวิถีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วม กิจกรรม เพราะกลุ่มคนในชุมชนมีความแตกต่างกันในลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนโดยสรุปมีขั้นตอนทั้งสิ้น 5 ขั้นตอน คือ

1. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ปัญหาของชุมชน
2. การวางแผนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต
3. การกำหนดกิจกรรม
4. การดำเนินกิจกรรม
5. การประเมินผลกิจกรรม

ซึ่งเป็นขั้นตอนของการเข้ามามีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญโดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง โดยมีหน่วยงานภาครัฐคอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำหรืออำนวยความสะดวกเท่านั้น

ระดับการมีส่วนร่วม

การจำแนกตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม ตามแนวคิดของสมาคม สาธารณสุขอเมริกา (ปรัชญา ศรีภา อ้างถึงใน ชาญวิทย์ โพธิ์เจริญ, 2550, หน้า 24) ซึ่งจำแนกระดับความเข้มไว้ 3 ระดับ คือ

1. ระดับการตัดสินใจ (Decision-making) ในระดับนี้ประชาชนจะเข้ามาร่วมในการวางแผนและจัดการกับกิจกรรมการพัฒนาด้วยตนเอง จึงถือว่าการมีส่วนร่วมระดับนี้เป็นการรับผิดชอบด้วยตนเอง (Level of responsibility by themselves)

2. ระดับความร่วมมือ (Cooperation) ในระดับนี้ประชาชนจะให้ความร่วมมือในการพัฒนาตามแผนงานที่ริเริ่มโดยหน่วยงานภายนอกบางครั้งประชาชนจะร่วมเสียสละเวลา แรงงาน และทรัพย์สิน เพื่อให้แผนงานนั้นประสบผลสำเร็จ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือเป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่ยอมรับได้ (Acceptable level of participation)

3. ระดับการใช้ประโยชน์ (Utilization) ในระดับนี้ประชาชนจะยอมรับและใช้ประโยชน์จากบริการที่กำหนดไว้ ถือว่าการมีส่วนร่วมในระดับนี้เป็นการยอมรับบริการเท่านั้น เช่น การเข้าร่วมโครงการวางแผนครอบครัว เป็นต้น

เฉลิม เกิดโมลี อ้างถึงใน พีรพัฒน์ แก้วกัญญา, 2558, หน้า 11) ได้เสนอระดับการมีส่วนร่วมว่ามี 3 ระดับ คือ

1. ร่วมคิดตัดสินใจ คือ ต้องมีส่วนร่วมทั้งความคิดและต้องมียอำนาจตัดสินใจในระดับที่แน่นอนระดับหนึ่ง

2. ร่วมทำ คือ ร่วมในขั้นตอนของการดำเนินการทั้งหมด

3. ร่วมสนับสนุน อาจเป็นได้ตั้งแต่ให้ข่าวสารข้อมูล ถึงการสนับสนุน

ทรัพยากรบริการ

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (อ้างถึงใน ณรงค์ กุสนิเทศ และคณะ, 2555, หน้า 17-18) ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตามหลักการทั่วไปว่าแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน
2. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดยแบ่งเป็น 3 กรณีแล้วแต่กิจกรรมว่าตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี่
 - 3.1 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ
 - 3.2 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ
 - 3.3 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ
4. การมีส่วนร่วมทำ คือ ร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด
5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือ อาจไม่มีโอกาสร่วมทำแต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังได้มีการแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมเป็นระดับของการมีส่วนร่วมตามแนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยได้แบ่งไว้ดังนี้

1. ร่วมค้นหาปัญหาของตนให้เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหารากเหง้าของปัญหา
2. ร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของตนในปัจจุบันคืออะไร
 - 2.1 ร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใดก่อนหลัง
 - 2.2 วางแผนแก้ไขปัญหาเป็นเรื่อง ๆ
 - 2.3 ร่วมระดมความคิด ถึงทางเลือกต่าง ๆ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหานั้น
 - 2.4 ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้
 - 2.5 ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ๆ
 - 2.6 ร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน
 - 2.7 ร่วมรับผลประโยชน์/หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

สรุปได้ว่า ระดับของการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ 3) ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4) ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุน 5) ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

ประเภทของผู้มีส่วนร่วม

การจำแนกตามประเภทของผู้มีส่วนร่วม สามารถแยกประเภทผู้เข้าร่วมตามสถานภาพได้ 4 ประเภท คือ บุคคลในท้องถิ่น (Local residents) ผู้นำในท้องถิ่น (Local leaders) เจ้าหน้าที่ของรัฐ (Government personal) และเจ้าหน้าที่ต่างชาติ (Foreign persons) ซึ่งการจำแนกผู้เข้าร่วมนักวิชาการได้จำแนกดังรายละเอียดต่อไปนี้

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (อ้างถึงใน ปิ่นอนงค์ วงศ์บุญ, 2553, หน้า 15)

ได้กล่าวถึง ประเภทการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ประเภทดังนี้

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ครอบครัวและชุมชนของตน เช่น การให้ข้อมูลการเจ็บป่วยของตนแก่แพทย์ ถ้าไม่รวมให้ข้อมูลที่เป็นจริงหรือแพทย์ไม่ฟังข้อมูลจากผู้ป่วยก็อาจรักษาไม่ได้ผลดี เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลและข่าวสาร ในส่วนของการมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลและข่าวสารนั้น ได้แก่ การร่วมให้ข้อมูลของตนเองกับแพทย์ เพื่อจะได้นำข้อมูลเหล่านั้นมา เป็นแนวทางตัดสินใจที่ดีขึ้นในการรักษา และตนเองก็ควรรับทราบข้อมูลจากแพทย์เพราะสิ่งที่แพทย์รู้เกี่ยวกับตนนั้น ตนเองอาจยังไม่รู้ข้อมูลเหล่านั้น เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ เมื่อพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมตัดสินใจโดยเฉพาะเกี่ยวกับโครงการที่ตนจะมีส่วนได้ส่วนเสียโดยแบ่งเป็น 3 กรณี ประกอบด้วยผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ และผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ

4. การมีส่วนร่วมทำสำหรับการมีส่วนร่วมทำนั้น หมายถึง การร่วมในขั้นตอนการดำเนินงาน เช่น ร่วมสร้างถนนในชุมชน เป็นต้น

5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน ในส่วนของการมีส่วนร่วมสนับสนุนนั้น หมายถึง การที่ไม่มีโอกาสร่วมในการดำเนินงาน แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือด้านอื่น ๆ โดยแบ่งระดับการมีส่วนร่วมเป็น 3 ระดับ คือ ระดับที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วม ระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมปานกลาง และระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยเต็มที่

อคิน รพีพัฒน์ และคณะ (อ้างถึงในชาญวิทย์ โพธิ์เจริญ, 2550, หน้า 25)

กล่าวว่า จะต้องพิจารณาถึงสถานภาพส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ สถานภาพ ครอบครัว

การศึกษา ชนชั้นทางสังคม ระดับรายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่และสถานภาพการถือครองที่ดิน เป็นต้น

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (อ้างถึงใน ชีระยุทธ สุดเสมอใจ, 2551, หน้า 9) ได้แยกประเภทในแง่ขององค์การกับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาในระดับต่าง ๆ ดังนี้

1) องค์การประชาชนที่จัดตั้งขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ หมายถึง กลุ่มประชาชนที่มีความสนใจเรื่องเดียวกัน รวมตัวกันเป็นกลุ่มขนาดเล็กในระดับหมู่บ้านหรือตำบล

2) องค์การประชาชนที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ หมายถึง องค์การที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายในรูปแบบสมาคม มูลนิธิ

3) ตัวแทนหรือองค์การเอกชนที่เข้าร่วมเป็นกรรมการแปรรูปแบบต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการเฉพาะกิจ คณะกรรมการประสานงานในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

จากประเภทการมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า ประเภทการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

รูปแบบของการมีส่วนร่วม

การจำแนกตามรูปแบบของการมีส่วนร่วม (Form of participation) จำแนกลักษณะนี้ มีผู้วิจัยหลายท่านได้ศึกษาไว้ เช่น Dusseldorp (1981, pp. 18-19) ได้จำแนกวิธีเข้าไปมีส่วนร่วม (Way of participation) เป็น 2 ทาง คือ

1. การมีส่วนร่วมทางตรง หมายถึง การที่บุคคลเข้าร่วมในกิจกรรมพัฒนาด้วยตนเอง เช่น การเข้าร่วมประชุม ร่วมอภิปราย ร่วมใช้งานหรือร่วมลงคะแนนเสียง เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมทางอ้อม หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมผ่านตัวแทนหรือการให้การสนับสนุนโดยไม่นำตนเองเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรง

หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐซึ่งสามารถจะแบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม, 2553)

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) ถือเป็น การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาครัฐจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทาง

ต่าง ๆ เช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์

2. การรับฟังความคิดเห็น (Consult) เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์

3. การเกี่ยวข้อง (Involve) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็น และความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย

4. ความร่วมมือ (Collaboration) เป็นการให้กลุ่มประชาชน ผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจและมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ

5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน (Empower) เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ (อ้างถึงใน วิษณุ หยกจินดา, 2557, หน้า 15-17) ได้แบ่งรูปแบบ หรือระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 6 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 ร่วมรับรู้

ระดับที่ 2 ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น

ระดับที่ 3 ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ

ระดับที่ 4 ร่วมดำเนินการ

ระดับที่ 5 ร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล

ระดับที่ 6 ร่วมรับผล

ระดับที่ 1 ร่วมรับรู้ หมายถึง รัฐได้ให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมแก่ประชาชน เมื่อรัฐมีความคิดริเริ่มหรือมีนโยบายที่จะให้มีโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ แล้วเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้โดยการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนหรือให้สิทธิ

แก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการที่มอบให้แก่ประชาชนนั้น นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เนื่องจากข้อมูลข่าวสารจะบอกถึงโครงการหรือกิจกรรมที่กำลังจะเกิดขึ้น ความจำเป็นและความสำคัญที่จะต้องให้มีโครงการหรือกิจกรรมนั้นรวมถึงการดำเนินการและมาตรการต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้เพื่อการป้องกัน แก้ไขปัญหาผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ต่อสิ่งแวดล้อมจากโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารนี้ถือว่าเป็นสิทธิประการหนึ่งของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ระดับที่ 2 ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น หมายถึง เมื่อประชาชนได้ร่วมรับรู้ข้อมูล ข่าวสารจากรัฐแล้วประชาชนก็จะร่วมค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ความจำเป็นและความต้องการที่ต้องให้มีโครงการหรือกิจกรรมนั้นพร้อมร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อหน่วยงาน เจ้าของโครงการหรือกิจกรรม หรือหน่วยงาน หรือผู้มีอำนาจตัดสินใจนำไปใช้ประกอบการพิจารณาต่อไป

ระดับที่ 3 ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ หมายถึง ร่วมพิจารณาเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย กับโครงการหรือกิจกรรม การเลือกพื้นที่ตั้งโครงการ โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่จะตั้งโครงการควรจะมีส่วนร่วมพิจารณาหรือปฏิเสธไม่ให้โครงการตั้งในพื้นที่ หากเห็นว่ามาตรการที่จะใช้ในการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบไม่ชัดเจนและไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบด้วย

ระดับที่ 4 ร่วมดำเนินการ หมายถึง ร่วมในการลงทุน ร่วมในการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานหรือร่วมปฏิบัติงานเอง ในระดับการมีส่วนร่วมนี้อาจจะทำได้ในทุกประเภทของโครงการ เช่น หากเป็นโครงการที่จำเป็นต้องใช้ผู้มีความรู้เฉพาะด้านผู้ชำนาญการหรือเทคโนโลยีขั้นสูงแล้ว บางครั้งเป็นความยุ่งยากที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติงานได้แต่หากเป็นโครงการหรือกิจกรรมระดับท้องถิ่น เช่น การจัดการป่า ลุ่มน้ำหรือทรัพยากรอื่นที่ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านได้ ชาวบ้านหรือประชาชนในท้องถิ่นก็เข้าร่วมดำเนินการได้หรือเป็นการร่วมดำเนินการด้วยการลงทุนก็ย่อมถือว่ามีกรร่วมดำเนินการได้

ระดับที่ 5 ร่วมติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล หมายถึง การร่วมตรวจสอบและติดตามการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ ว่าเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแล้วได้นำมาตรการลดผลกระทบมาใช้หรือไม่ มีการใช้ระบบการติดตามตรวจสอบเพื่อป้องกันปัญหาเกิดขึ้นหรือไม่การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับนี้จะเป็น

ประโยชน์ต่อการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมาก เพราะประชาชนจะทำหน้าที่คอยเฝ้าระวังและเตือนภัย (Watchdog) การดำเนินงานโครงการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ทัน่วงทีก่อนที่จะมีผลร้ายเกิดขึ้นและเมื่อมีการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมแล้ว ก็ต้องมีการประเมินผลว่า การดำเนินการนั้น ๆ บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด มีการนำมาตรการการป้องกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมมาใช้หรือไม่ และผลของการดำเนินการเป็นอย่างไรเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพิจารณานำเอามาตรการที่เหมาะสมมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระดับที่ 6 ร่วมรับผล หมายถึง การดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินไปแล้ว ย่อมได้มาซึ่งผลประโยชน์ และผลกระทบทั้งที่เป็นผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบทั้งต่อประชาชน และต่อสิ่งแวดล้อม โดยที่ประชาชนหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องรับเอาผลที่เกิดขึ้นมานั้น

การมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 6 ระดับนั้น หากประชาชนได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยทุกระดับแล้วย่อมถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมที่สมบูรณ์ตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน สรุปได้ว่าระดับการมีส่วนร่วมดังกล่าวมีความสอดคล้องกับกระบวนการหรือขั้นตอน การมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ของประชาชน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาด้วย หากประชาชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในทุก ๆ ระดับแล้วย่อมถือว่าประชาชนมีความสามารถในการควบคุมการมีปฏิสัมพันธ์ได้ และมีขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเอง

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในแต่ละพื้นที่จะแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและปัจจัยของประชากรเอง โดย Cohen and Uphoff (1980, pp. 219–222) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ ปัจจัยทางกายภาพ และชีวภาพ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านการเมือง ปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม ปัจจัยทางด้านประวัติศาสตร์

วันชัย วัฒนศัพท์ อ้างถึงในพีรพัฒน์ แก้วกาญญา, 2558, (หน้า 16–17) กล่าวว่า การที่บุคคลจะพิจารณาว่าตนได้รับผลกระทบและเลือกที่จะมีส่วนร่วมหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 6 ประการ คือ

1. ความใกล้ชิดปัญหา
 2. ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ
 3. การเข้าถึงประโยชน์ใช้สอยหรือบริการ
 4. ประเด็นทางด้านสังคม/สิ่งแวดล้อม
 5. ค่านิยม
 6. อำนาจที่ได้รับการมอบหมายตามกฎหมาย
- นอกจากนี้การที่จะเข้ามามีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงปัจจัยดังต่อไปนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชนทั่วไปถึงผลที่จะติดตามมาของการกระทำที่ได้นำเสนอ เพื่อที่ประชาชนจะได้เลือกที่จะเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่อย่างไร
 2. การให้ข้อมูลกับสาธารณชนโดยทั่วไปถึงผลที่จะตามมาของการที่จะไม่ทำตามกิจกรรมที่นำเสนอ
 3. การแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนของการมีส่วนร่วมที่ประชาชนจะรู้ว่าตนเองมีส่วนร่วมอย่างไร ถ้าต้องการที่จะมีส่วนร่วม
- กล่าวได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมนั้นมีหลายปัจจัยด้วยกัน ซึ่งอาจมาจากปัจจัยแวดล้อมและปัจจัยส่วนบุคคลที่จะทำให้เข้ามามีส่วนร่วมได้
- สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมนั้นเกิดขึ้นจากกระบวนการที่บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม ทั้งนี้การมีส่วนร่วมที่แท้จริง ควรให้องค์กรชุมชนมีส่วนร่วม ตั้งแต่ 1) ส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ส่วนร่วมการดำเนินงาน 3) ส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ และ 4) ส่วนร่วมในการประเมินผล หลักสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา คือ การที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การเปิดโอกาสให้มีความเป็นอิสระไม่ครอบงำ การมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องรวมถึงมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการอย่างแท้จริง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการ

ความหมายของประสิทธิผลและประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการ

สันติ เกตุมณี (2552, หน้า 24) หมายถึง ผลการเปรียบเทียบว่ากิจกรรมที่ดำเนินการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใดประสิทธิผล คือ ความสามารถในการ

ดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จุดสำคัญของประสิทธิผลอยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตที่ถูกคาดหวังตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้และผลผลิตจริงที่มีขึ้น

Steers (1997, P. 55 อ้างถึงใน ชูลี รุ่งพานิช, 2552, หน้า 50) ได้ให้ความหมายของประสิทธิผล หมายถึง ความสามารถขององค์การในการได้มาและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดและมีคุณค่าให้เกิดประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานให้ได้ผลตามเป้าหมาย กระบวนการดำเนินงานราบรื่น ทุกคนพึงพอใจในการทำงานที่ตนเองรับผิดชอบ

ธงชัย สันติวงษ์ (2549, หน้า 30, อ้างถึงใน รัตติยา ยะมา, 2552, หน้า 8) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์กร หมายถึง ขนาดของความสามารถขององค์กรในการที่จะสามารถทำงานบรรลุตามเป้าหมายต่าง ๆ ที่ตั้งไว้ ความมีประสิทธิภาพขององค์กรนี้จะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของเงื่อนไขที่ว่าการองค์กรสามารถทำประโยชน์จากสภาพแวดล้อม จนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ แต่สิ่งที่อยู่เบื้องหลังควบคู่กันกับประสิทธิผล คือ ประสิทธิภาพ ซึ่งหมายถึง การมีสมรรถนะสูง สามารถมีระบบการทำงานสร้างสมทรัพยากรและความมั่งคั่งเก็บไว้ภายในไว้เพื่อการขยายตัวต่อไป และเพื่อเอาไว้สำหรับรองรับสถานการณ์ที่อาจเกิดวิกฤตการณ์จากภายนอกไว้ด้วย

ศุภชัย ยาวะประภาส (2552, หน้า 79) กล่าวว่า ประสิทธิผล หมายถึง ความสามารถในการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของนโยบาย

สุพัฒน์ กองศรีมา (2552, หน้า 32) ประสิทธิผล หมายถึง การดำเนินงานกองทุนสุขภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อที่จะมุ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้ากำหนดไว้

พิทยา บวรวัฒนา (2552, หน้า 176) มีความเห็นว่า ประสิทธิผลขององค์การเป็นเรื่องของการพิจารณาว่าองค์การประสบความสำเร็จเพียงใดในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ สำหรับคำว่าเป้าหมายขององค์การ หมายถึง สภาพการณ์ที่องค์การปรารถนาให้บังเกิดขึ้นและได้อธิบายเพิ่มเติมว่าองค์การที่มีประสิทธิผล หมายถึง องค์การที่ดำเนินการบรรลุเป้าหมาย (Goals) ที่ตั้งไว้ประสิทธิผลจึงเป็นเรื่องของความสำเร็จขององค์การในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ องค์การที่มีประสิทธิผลสูงจึงเป็นองค์การที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในการทำงานตามเป้าหมาย

ภรณ์ กীরดีบุตร (2554, หน้า 18) ให้ทัศนะว่า ประสิทธิผลขององค์การ (Organizational Effectiveness) หมายถึง ความมากน้อย (Extent) ของการที่องค์การ

ในฐานะเป็นระบบทางสังคมสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ ได้โดยทรัพยากรและหนทางที่มีอยู่โดยไม่ทำให้ทรัพยากรและหนทางเสียหายและ โดยไม่สร้างความตึงเครียดที่ไม่สมควรแก่สมาชิก ซึ่งมาตรการที่ใช้ในการวัดประสิทธิผล ขององค์การตั้งอยู่บนวิธีการและเป้าหมาย โดยเกณฑ์บ่งชี้ในการวัดประสิทธิผล คือ ความสามารถในการผลิตขององค์การ ความยืดหยุ่นขององค์การในรูปของความสำเร็จในการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงภายในองค์การและความสำเร็จในการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นนอกองค์การและการปราศจากความกดดัน หรือการขัดแย้งรุนแรงระหว่างกลุ่มย่อยในองค์การระหว่างหน่วยงานในองค์การ

อรุณ รักรธรรม (2555, หน้า 25) ได้ให้ความหมายของ ประสิทธิภาพว่า หมายถึง ความสามารถขององค์การที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย 4 ประการ คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์การ (Integration) การปรับตัวขององค์การให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม (Adaptability) การปรับตัวขององค์การให้สอดคล้องกับสังคม (Social Relevance) และผลผลิตขององค์การ (Productivity)

ราชบัณฑิตยสถาน (2555, หน้า 504) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลสำเร็จหรือผลที่เกิดขึ้น

จงกล ทองโหม (ออนไลน์, 2555) เสนอว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง คำตอบที่ทำให้ทราบว่า การดำเนินการได้ผลคุ้มค่ากับต้นทุนหรือไม่และมีแนวทางที่ดีกว่าที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด อีกนัยหนึ่ง ประสิทธิภาพ หมายถึง การพิจารณาผลผลิตที่เป็นไปตามเป้าหมายแล้วว่าวิธีการผลิตใดเสียต้นทุนมากกว่าหรือประหยัดกว่า

เปรมสุริย์ เชื่อมทอง (2556, หน้า 9) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ คือ ผลงานของกลุ่ม ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น ประสิทธิภาพ คือ ความสำเร็จที่สามารถทำหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ ทั้งนี้เกิดจากประสิทธิภาพของผู้บริหารองค์การที่สามารถใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารงานเพื่อโนมน้าวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้

Price (1968, อ้างถึงใน วุฒิชัย องค์ศาสตราจารย์, 2558, หน้า 28) ได้เสนอแนวคิดกับประสิทธิผลขององค์การว่า หมายถึง ระดับองค์การหรือระดับความสามารถในการบรรลุเป้าหมาย

วิไลวรรณ พ่วงทอง (2559, หน้า 19) ประสิทธิภาพ คือ ความสามารถในการดำเนินงานใด ๆ หรือปฏิบัติ กิจกรรมใด ๆ แล้วประสบผลสำเร็จทำให้บังเกิดผลโดยตรง

และครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และต้องมีประสิทธิผลในการทำงานในระดับสูงหรือต่ำเพียงใดขึ้นกับว่าผลที่ได้รับนั้นตรงครบถ้วน ทั้งในด้านเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการ หมายถึง การทำให้โครงการบรรลุเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ให้เกิดความเป็นจริงโดยวัดจากผลที่ได้รับ เทียบกับแผนและสิ่งที่ลงทุนไปว่าคุ้มค่าเพียงใด

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล

การดำเนินงานจะประสบความสำเร็จเกิดประสิทธิผลจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบซึ่ง วิชัย บุญบันดาล (2538, หน้า 11) ได้มองประสิทธิผลในรูปแบบของระบบย่อย ๆ ภายในองค์กรที่มีความสัมพันธ์กันและเกี่ยวโยงซึ่งกันและกันโดยกำหนดหน้าที่ให้กับระบบย่อย ๆ ดังนี้ 1) ระบบย่อยเกี่ยวกับการผลิต 2) ระบบย่อยที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุน 3) ระบบย่อยที่ผดุงการทำงาน 4) ระบบย่อยสำหรับการปรับปรุง 5) ระบบย่อยของการบริหาร

ในส่วนของ มนูญ วงษ์นารี อ้างถึงใน พิรพัฒน์ แก้วกัญญา, 2558, หน้า 25-26) กล่าวไว้ว่าองค์กรที่มีประสิทธิผลนั้นบุคลากรต้องช่วยทำงานเป็นทีมในลักษณะที่งานเรียนรู้กันซึ่งกันและกันโดยมีจุดมุ่งหมายหลักร่วมกันด้วยความรู้สึกอิสระซื่อสัตย์ต่อกัน เกื้อกูลกัน ร่วมกันแก้ปัญหาและยอมรับกฎระเบียบตลอดจนร่วมรับผิดชอบจัดความค้ำชื่อใจของคนในองค์กร ว่าองค์กรที่มีประสิทธิผลในการปฏิบัติงานมี ดังนี้

1. ทุกคนรู้สึกว่าเป็นเจ้าขององค์กรนั้นจะหวงแหนและป้องกันชื่อเสียงของงานขององค์กรอย่างจริงจัง
2. องค์กรต้องมีลักษณะยืดหยุ่น โดยปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้
3. อำนาจการวินิจฉัยสั่งการไม่ได้ขึ้นอยู่กับเบื้องบนสุดขององค์กรแต่กระจายไปยังระดับต่าง ๆ โดยให้หน่วยงานได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายวัตถุประสงค์และกิจกรรมต่าง ๆ
4. มีการประเมินความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากเหตุผลความเป็นไปได้ด้านต่าง ๆ มากกว่าการพิจารณาว่ามาจากไหน
5. บุคลากรในองค์กรได้ให้ความสนับสนุนการดำเนินการขององค์กรอย่างเต็มที่ และองค์กรให้ความสนับสนุนบุคลากรและบุคลากรก็สนับสนุนซึ่งกันและกัน
6. มีโครงสร้างขององค์กรที่ยืดหยุ่นได้

7. บุคลากรทุกคนในองค์กรมีความสนใจที่ผลสำเร็จมากกว่าระเบียบประเพณีต่าง ๆ
8. มีการติดต่อสื่อสารในองค์กรโดยเปิดเผยทั้งองค์กรจากล่างขึ้นบนและบนลงล่าง
9. บุคลากรในองค์กรเข้าใจจุดประสงค์ขององค์กรโดยแจ่มแจ้ง
10. การประชุมเป็นไปเพื่อแก้ไขปัญหาขององค์กรเป็นสำคัญ
11. มีการเน้นในเรื่องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างมีระบบ
12. งานของบุคลากรแต่ละคนมีสาระน่าสนใจ
13. บุคลากรในองค์กรมีมาตรฐานในการทำงานสูงมีประสบการณ์หรือความเชี่ยวชาญในการทำงานที่รับผิดชอบเป็นอย่างดี

Caplow (1964, P. 89) เสนอว่า ประสิทธิภาพควรวัดจากตัวแปร 4 ตัว คือ

1. ความมั่นคง หมายถึง ความสามารถในการรักษาโครงสร้างขององค์กรไว้
2. ความผสมผสาน หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการหลีกเลี่ยงการขัดแย้งระหว่างสมาชิกในองค์กร
3. ความสมัครใจ หมายถึง ความสามารถในการจัดให้มีความพึงพอใจสำหรับสมาชิก
4. ความสำเร็จ หมายถึง ผลรวมสุทธิของกิจกรรมขององค์กร

ชูป กาญจนประกร (2520, หน้า 22 อ้างถึงใน มนูญ สมุทรชิวะ, 2558, หน้า

10) เป็นการประเมินผลการดำเนินงาน (Outputs Evaluation) ว่าการปฏิบัติงานเสร็จสิ้นแล้วให้ผลเป็นอย่างไร ตอบสนองหรือบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ อาจประเมินทันทีที่สิ้นสุดการดำเนินงาน ส่วนประเมินผลที่สืบเนื่องจากผลผลิตหรือสืบเนื่องจากการดำเนินงานซึ่งอาจคาดหมายหรือไม่ได้คาดหมายมาก่อน เรียกการประเมินนี้ว่า การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) องค์กรสหประชาชาติแบ่งประเภทของการประเมินองค์กรเป็น 3 ระยะ คือ

1. การประเมินขณะปฏิบัติงาน (Ongoing Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่าการปฏิบัติงานต่าง ๆ เป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ มีความก้าวหน้าเพียงใด จะต้องปรับแผนหรือแก้ไขเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

2. การประเมินเมื่อเสร็จงาน (Terminal Evaluation) กระทำเมื่อการปฏิบัติงานเสร็จสิ้นลงเพื่อพิจารณาว่าการปฏิบัติงานให้ผลเป็นอย่างไร ตอบสนองหรือบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

3. การประเมินเมื่อเกิดผลสมบูรณ์ (Expose Evaluation) กระทำหลังจากที่ปฏิบัติงานเสร็จแล้วเป็นช่วงระยะเวลา ยาว เช่น เป็นปี เพื่อต้องการสรุปผลการปฏิบัติงานว่าได้ผลประโยชน์จริงหรือไม่เพียงใด การประเมินลักษณะนี้คล้ายกับการติดตามผล (Follow Up) ในการปฏิบัติงาน

Gibson and Other (1982, P. 27) ได้ทำการศึกษาและกำหนดเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิผลขององค์การโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

1. ความสามารถในการผลิต
2. ประสิทธิภาพ
3. ความพึงพอใจ
4. ความสามารถในการปรับตัว
5. การพัฒนาและการอยู่รอด

Parson (1960, P. 99) ได้เสนอแนวความคิดในการวัดประสิทธิผลขององค์การโดยพิจารณาจาก

1. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม (Adaptation)
2. การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment)
3. การบูรณาการ (Integration)
4. การคงไว้ซึ่งระบบค่านิยม (Latency)

Quinn & Rohrbaugh (1983, pp. 367-377) เป็นนักวิชาการสองคนแรก ที่บูรณาการแนวทางการแข่งขันด้านค่านิยมเพื่อใช้วัดประสิทธิผลขององค์การ โดยมีเกณฑ์ชี้วัดและประกอบด้วย 2 มิติหลัก คือ 1) จุดมุ่งเน้น (Focus) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในกับภายนอกเขตองค์การ (Internal Versus External) ที่สภาพแวดล้อมภายในเป็นการสร้างความ เป็นอยู่และการพัฒนาบุคลากร ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นการสร้างความ เป็นอยู่และการให้คุณค่ากับสภาพแวดล้อมรอบ ๆ องค์การ (People Versus Organization) (Robbins 2003, P. 69) และ 2) โครงสร้างขององค์การ (Organization Structure) ที่มีความยืดหยุ่นกับโครงสร้างที่มีลักษณะคงที่ (Flexibility Versus Stability) แล้วจึงนำมาจัดความสัมพันธ์ในตารางโดยให้แนวนอนเน้นมิติด้านจุดมุ่งเน้นและแนวตั้งเป็น

มิติด้านโครงสร้าง 2 มิติหลักนี้แบ่งเป็นตัวแบบการวัดประสิทธิผลขององค์การได้ 4 รูปแบบ คือ 1) ตัวแบบระบบเปิด (Open System Model) 2) ตัวแบบเป้าหมายเชิงเหตุผล (Rational Goal Model) 3) ตัวแบบด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations Model) 4) ตัวแบบกระบวนการภายในขององค์การ (Internal Process Model) และภายในรูปแบบต่าง ๆ Quinn & Rohrbaugh ระบุเกณฑ์หรือตัวชี้วัดเพื่อประเมินประสิทธิผลเป็น 2 เป้าหมายคือ เป้าหมายพื้นฐาน (Primary Goals) และเป้าหมายรอง (Sub Goals) ที่ต่อมา Robbins (2003, pp. 69-70) ได้พัฒนาเป้าหมายเหล่านี้ให้เป็นอีกหนึ่งมิติแล้วเรียกเป้าหมายพื้นฐานว่า เกณฑ์มุ่งจุดหมายที่เป็นผลลัพธ์และเป็นเป้าหมายระยะสั้นกับการมุ่งวิธีทางกระบวนการ

Hoy and Miskel (1991, P. 384) ได้เสนอแนวความคิดในการประเมินประสิทธิผล โดยพิจารณาได้จาก

1. ความสามารถในการปรับเปลี่ยน
2. การบรรลุเป้าหมาย
3. ความพึงพอใจ
4. ความสนใจในชีวิต

การวัดประสิทธิผล

Talcott Parsons (1964, P. 44) อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ระบบขององค์การ เป็นเครื่องมือวัดความมีประสิทธิภาพขององค์การ โดยใช้ชื่อว่า AGIL ซึ่งระบุกรรม

4 ประเภทซึ่งทุกองค์การจำเป็นจะต้องกระทำซึ่งประกอบไปด้วย

1. การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม
2. การบรรลุถึงเป้าหมาย
3. การประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันซึ่งนำไปสู่ความมั่นคงทางสังคม
4. สิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในซึ่งหมายถึงการรักษารูปแบบหรือการดำรงไว้ซึ่ง

เอกลักษณ์

Edgar H. Schein (1970, pp. 18-19) ให้ความเห็นว่า ประสิทธิภาพขององค์การอยู่ที่ความสามารถในการผสมผสาน ส่วนย่อยขององค์การเข้าด้วยกันทั้งหมดเพื่อไม่ให้เกิดการทำงานของแต่ละส่วนซึ่งแตกต่างกันภายในองค์การเดียวกันขัดแย้งกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างเป้าหมายบุคคลและเป้าหมายขององค์การ

Seldin (1988, P. 24) ให้ความเห็นว่า การวัดและประเมินประสิทธิผลโดยทั่วไปเป็นการวัดเพื่อดูความแตกต่างระหว่างความคาดหวัง และผลการปฏิบัติ ถ้ามีความ

แตกต่างกันน้อยก็จะมีประสิทธิผลมากแต่ถ้ามีความแตกต่างมากจะมีประสิทธิผลน้อยหรืออาจจะดูความสอดคล้องกันระหว่างผลผลิต กับเป้าหมายที่ได้ระบุไว้ การประเมินประสิทธิผลขององค์การสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การวัดประสิทธิผลขององค์การโดยใช้ตัวบ่งชี้เดียว (Single criterion measures of effectiveness) เป็นการพิจารณาว่าองค์การจะประเมินประสิทธิผลหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับผลที่ได้รับว่าบรรลุเป้าหมายขององค์การหรือการใช้เป้าหมายขององค์การเป็นเกณฑ์ ซึ่งเป็นการใช้หลักการ อันใดอันหนึ่งในการประเมินขององค์การเป็นเกณฑ์ ซึ่งเป็นเกณฑ์อันใดอันหนึ่งในการประเมินประสิทธิผลขององค์การ เช่น วัดจากความสามารถในการผลิตวัดจากผลกำไร ฯลฯ

2. การประเมินในแง่ของระบบ ทรัพยากร (The system resource model of organization effectiveness) เป็นการประเมินโดยพิจารณาความสามารถขององค์การในการแสวงหาประโยชน์ จากสภาพแวดล้อม เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่ต้องการ อันจะทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ซึ่งเป็นการเน้นที่ปัจจัยตัวป้อนหน้า (Input) มากกว่าผลผลิต (Output)

จากแนวคิดที่เสนอมานี้สรุปได้ว่า การดำเนินงานขององค์การที่มีระบบแบบแผน บุคลากรทุกคนมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ขององค์การและมีความรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย บุคลากรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีการสื่อสารที่แน่นอน และมีภาวะผู้นำที่เชื่อถือได้ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์การ และการวัดประสิทธิผลสามารถวัดได้จาก 5 ด้าน คือ 1) ด้านศักยภาพการแข่งขัน 2) ด้านความยืดหยุ่น 3) ด้านการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด 4) ด้านนวัตกรรม 5) ด้านคุณภาพการบริการ

การติดตามและประเมินผลโครงการ

การติดตามและประเมินผลโครงการ คือ กระบวนการเปรียบเทียบผลลัพธ์ของโครงการ (Project Results or Outcomes) ที่เกิดขึ้นจริงกับผลลัพธ์ของโครงการที่คาดว่าจะเกิดขึ้น หรือที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของโครงการ (Project Objectives) เพื่อ ทราบว่าการดำเนินโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

ผลลัพธ์ของโครงการประกอบด้วย (Outputs) และผลกระทบ (Impacts)

ผลผลิตของโครงการ (Project Outputs) คือ ผลที่เกิดขึ้นจากการมีโครงการโดยตรง มักกำหนดในเชิงปริมาณ เช่น โครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตในหมู่บ้าน ผลผลิตของโครงการก็คือ ความยาวของถนน ที่สร้างเสร็จ เป็นต้น

ผลกระทบของโครงการ (Project Impacts) คือ ผลที่ตามมาหลังจากมีผลผลิตของโครงการแล้ว อาจเป็นเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพก็ได้เช่นเมื่อสร้างถนนเสร็จแล้วมีการใช้ประโยชน์ของถนนหรือไม่, ทางใดบ้าง เป็นต้น

การติดตามและวิจัยประเมินผลโครงการสำคัญเอน

- เป็นเครื่องมือสำคัญช่วยให้การจัดการโครงการมีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยให้ทราบปัญหา อุปสรรคสำคัญและหามาตรการแก้ไขได้ทันการณ์
 - ช่วยให้ทราบว่าโครงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ เพราะเหตุใด
 - ช่วยในการตัดสินใจว่าสมควรดำเนินโครงการต่อไปหรือไม่
- เงื่อนไขความสำเร็จของการติดตามและวิจัยประเมินผลโครงการมีอะไรบ้าง
- สร้างความเข้าใจและรู้สึกดีกับผู้รับผิดชอบโครงการที่จะประเมิน
 - วัตถุประสงค์ของโครงการที่จะประเมินชัดเจนจนวัดและปฏิบัติได้
 - มีตัวชี้วัดหลัก (Key Indicators) ที่แม่นยำ (Valid) และน่าเชื่อถือได้ (Reliable)
 - มีข้อมูลสำคัญและจำเป็นเพียงพอ
 - ผู้ประเมินมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับเรื่องที่ประเมิน
 - ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากผู้บริหารระดับสูง (google site, สืบค้นวันที่ 2 กันยายน, 2561)

บริบทขององค์การศุภนิมิต โครงการพัฒนาเขตจุดสุข เมืองไชบัวทอง แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

องค์การศุภนิมิตประจำสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นองค์การหนึ่งที่ทำกรร่วมกับรัฐบาล ซึ่งมีเป้าประสงค์เน้นการช่วยเหลือและปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 ต่อมาปี พ.ศ. 2556 องค์การศุภนิมิต ได้ปฏิบัติโครงการช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาเฉพาะในแต่ละหน่วยงาน เช่น หน่วยงานสาธารณสุข โครงการด้านการศึกษาและโครงการด้าน

กลไกกรม โครงการเหล่านี้ส่วนใหญ่ได้รับทุนสนับสนุนจากองค์การช่วยเหลือพัฒนาสากล จากประเทศออสเตรเลีย (AUSAID) อเมริกา (USAID) ยุโรป (EU) และองค์การช่วยเหลือ ด้านพัฒนาสากลจากประเทศอังกฤษ (DFID) (อ้างถึงใน Programme Design Document, 2553)

องค์การศุนย์นิคมิตประจำสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้เริ่มปฏิบัติ โครงการพัฒนาเขตจุดสุขในปี พ.ศ. 2546 อยู่ที่แขวงหลวงพระบางและในปัจจุบันกำลัง ปฏิบัติโครงการพัฒนาเขตจุดสุข จำนวน 13 โครงการอยู่ 5 แขวง คือ แขวงหลวงพระบาง แขวงบอลิคำไซ แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต และแขวงจำปาสัก โครงการพัฒนาเขต จุดสุข เป็นโครงการที่เน้นในการพัฒนาชนบทรอบด้านมากกว่าเมื่อก่อนที่เน้นแต่แขนงการ ใดแขนงการหนึ่ง เพื่อเพิ่มความสามารถในการดำเนินการแก้ไขปัญหาร่วมกับทุกแขนงการ ที่เกี่ยวข้องในรูปแบบประสมประสานและเกี่ยวพันซึ่งกันและกันเพื่อช่วยเหลือชุมชน ยกกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นอย่างรอบด้าน

ในช่วงระยะปี พ.ศ. 2551-2555 นี้ องค์การศุนย์นิคมิตประจำสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ขยายโครงการพัฒนาเขตจุดสุข เป็น 6 แขวงเป้าหมาย ซึ่งในแต่ละโครงการจะประกอบด้วยโครงการเฉพาะแขนงการต่าง ๆ บนพื้นฐานความ พยายามร่วมกันกับองค์การปกครองต่าง ๆ ที่เป็นคู่ร่วมงานเพื่อทำโครงการบรรลุ เป้าประสงค์รวมของภารกิจการพัฒนาของตนเองได้และส่งผลกระทบทำคุณภาพชีวิตของ เด็กและชุมชนดีขึ้นในทุก ๆ พื้นที่ของโครงการ

ในแขวงคำม่วน องค์การศุนย์นิคมิตประจำสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ปฏิบัติโครงการที่ได้รับทุนสนับสนุนจากองค์การช่วยเหลือเพื่อพัฒนาสากลแห่งประเทศไทย ออสเตรเลีย (AUSAID) เช่น โครงการเก็บกักน้ำและโครงการหลุดพ้นภัยพิบัติ โครงการ ค่าประกันเสบียงอาหาร และโครงการพัฒนาเขตจุดสุข 4 โครงการใน 4 เมือง เช่น เมืองมะหาไซ เมืองยมลลาด เมืองเซบั้งไฟ และเมืองไซบัวทอง เฉพาะโครงการพัฒนาเขต จุดสุข เมืองไซบัวทอง ได้รับทุนสนับสนุนจากองค์การศุนย์นิคมิต ประเทศออสเตรเลีย

เมืองไซบัวทอง ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ แขวงคำม่วน มีที่ดิน 554,112 ไร่ ซึ่งมีเนื้อที่ทำการผลิตกิจกรรมประมาณ 277,056 ไร่ เนื้อที่ป่าไม้ประมาณ 166,231 ไร่ เนื้อที่ลำห้วยประมาณ 55,412 ไร่ มีประชากรทั้งหมด 26,296 คน ซึ่งมีทั้งหมด 40 หมู่บ้าน 5,382 ครอบครัว ประกอบด้วย ชนเผ่าผู้ไทมีประมาณร้อยละ 50 ชนเผ่าลาวร้อยละ 33 และเผ่ามก่องร้อยละ 17 ของประชากรทั้งหมด ส่วนใหญ่ทำอาชีพ

เกษตรกรรมครอบคลุมกว่า 33 ครอบคลุมตามเกณฑ์มาตรฐานของรัฐ เมืองไซบัวทอง ห่างจากเทศบาลเมืองท่าแขกประมาณ 98 กิโลเมตรเป็นเส้นทางสะดวก 45 กิโลเมตรและ เส้นทางดินแดง 53 กิโลเมตรใช้เวลาเดินทางจากเทศบาลเมืองท่าแขกประมาณ 2 ชั่วโมง สามารถเดินทางได้ตลอดปีด้วยรถขับเคลื่อน 4 ล้อ รถจักรยานยนต์ และรถแทรกเตอร์

เขตหมู่บ้านเป้าหมายของโครงการพัฒนาเขตจุดศูนย์กลางกับยุทธศาสตร์ของ รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และองค์การศุนิยมิต รัฐบาลได้กำหนด แผนพัฒนาเนื่องจากมีอัตราความยากจนสูงบวกกับสาธารณูปโภค การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และขาดแคลนพื้นที่เหมาะสมต่อการกสิกรรม และบางพื้นที่ยังมีถูกระเบิดตกค้างอยู่จำนวนหนึ่ง โครงการพัฒนาเขตจุดศูนย์กลางได้เอาใจใส่บ้านเป้าหมายที่มีความ ยากจนที่สุดของเมืองไซบัวทอง

เพื่อให้โครงการบรรลุเป้าประสงค์ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของรัฐ องค์การศุนิยมิตที่ขับเคลื่อนโดยโครงการพัฒนาเขตจุดศูนย์กลาง เมืองไซบัวทอง แขวงคำม่วน ได้เน้นการปฏิบัติงานโดยนั้นเป้าหมายในไว้ 5 ด้านตามคุณลักษณะของงานไว้ดังนี้

1. ปรับปรุงการอ่านออกเขียนได้เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตของเด็กและ ชุมชนในเขตหมู่บ้านเป้าหมาย

2. ปรับปรุงสุขภาพของเด็กและสตรีในวัยจะเจริญพันธุ์ให้มีสุขภาพดี

3. เพิ่มคุณภาพให้กับประชาชนในการปลูกฝังและเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือน

4. พัฒนาความสามารถของประชาชนที่จะใช้ในการพัฒนาชุมชน

5. สนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเด็ก

อย่างไรก็ตามเพื่อที่จะบรรลุเป้าประสงค์ทั้ง 5 ด้านนี้ก็ต้องอาศัยองค์ประกอบ หลายด้าน เช่น บุคลากร งบประมาณ อุปกรณ์เครื่องมือ มีทรัพยากร มีระเบียบแบบแผน และที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการเพื่อให้ประชาชนได้มี โอกาสเรียนได้เรียนรู้การทำงาน รู้หน้าที่ และพัฒนาท้องถิ่นของตนเองโดยสอดคล้อง 4 มิติการดำเนินงานของโครงการ เช่น การวางแผนออกแบบกิจกรรม ซึ่งมีส่วนร่วมของ ประชาชนก็คือ ช่วยคิด ช่วยตัดสินใจว่าจะทำกิจกรรมอะไรอย่างไร ที่ไหนตรงกับสิ่งที่ ตนเองต้องการและความถนัด

1. การปฏิบัติงาน เป็นการลงมือทำจริงกับพื้นที่ซึ่งประชาชนก็ต้องมีส่วนร่วม ในการจัดทำประกอบส่วนแรงงาน พื้นที่ทำกิจกรรมรวมถึงสมทบทุนในการสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น โรงเรียน ถนน น้ำประปา ฟายกั้นน้ำ และอื่น ๆ

2. การได้รับประโยชน์ เป็นการมีส่วนร่วมที่จะได้รับผลประโยชน์จากผลรับของกิจกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น กิจกรรมสร้างโรงเรียนทำให้ลูกหลานภายในชุมชนได้เข้าถึงการศึกษามีความรู้ การฝึกอบรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการปลูกฝังเลี้ยงสัตว์ ชาวนาที่ได้รับผลประโยชน์จากการได้วิชาความรู้ และได้เมล็ดพันธุ์จากโครงการและอื่น ๆ

การประเมินผล เป็นช่วงระยะที่โครงการติดตามผลรับในขณะที่ยังดำเนินกิจกรรมอยู่ และประเมินหลังจากโครงการสิ้นสุดซึ่งประชาชนจะต้องได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ผลรับของกิจกรรม ร่วมสนองข้อมูลตามความเป็นจริงของชุมชนเพื่อที่จะได้ประมวลผล แน่แนวและแก้ไขออกแบบโครงการในระยะต่อไปให้สอดคล้องกับสิ่งเป็นจริงและเหมาะสมกับพื้นที่(Program Design Document, 2553-2558)

ในส่วนของประสิทธิผลของโครงการพัฒนาเขตอุตสาหกรรม เมืองไชบัวทอง ได้ตระหนักถึงการติดตามประเมินผลรับคือการที่ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตบ้านเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นโดยวัดจากกรอบการทำงานของโครงการเป็นข้อมูลสำคัญที่สุดสำหรับการประเมินผลซึ่งประกอบด้วยการสรุปรวมโดยสังเขปมี 5 รายการ เช่น 1) วัตถุประสงค์ของโครงการ, 2) เป้าหมายรวมของโครงการ, 3) ผลได้รับจากการปฏิบัติโครงการ, 4) กิจกรรม และ 5) ปัจจัยนำเข้า

ใน 5 รายการที่กล่าวมาข้างต้น มีเพียงแค่ 3 รายการ คือ 1) วัตถุประสงค์ของโครงการ 2) เป้าหมายรวมของโครงการ 3) ผลได้รับจากการปฏิบัติโครงการที่เป็นตัวชี้วัดของโครงการ

จากคู่มือการประเมินผล กระทรวงแผนการและการลงทุนได้กำหนดมาตรการการประเมินผลไว้ 5 ด้านดังนี้

1. ความสอดคล้อง เป็นความสอดคล้องของจุดประสงค์ของโครงการ เป้าหมายรวมกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศ และนโยบายของรัฐ รวมถึงความเหมาะสมตรงกับความต้องการของผู้ได้รับประโยชน์ เขตพื้นที่เศรษฐกิจสังคม และอื่น ๆ

2. ประสิทธิภาพ เป็นการบรรลุจุดประสงค์และคาดการณ์ของการบรรลุผลสำเร็จของโครงการ

3. ประสิทธิภาพ เป็นความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้าและผลประโยชน์รวม มีมูลค่าการวางแผนไว้ การใช้จ่ายและการชำระคุณภาพของวัสดุ การดำเนินการทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ผลกระทบทางลบ เป็นผลกระทบทางอ้อมที่เกิดจากการปฏิบัติโครงการ ก่อสร้างผลกระทบทางลบ ทางสังคม และสิ่งแวดล้อม

5. ความยั่งยืน เป็นความยั่งยืนของผลได้รับของโครงการและประสิทธิภาพ โดยตรงของโครงการสำเร็จภายหลัง

จากการประเมินผลโครงการในระยะที่ 1 พบว่า ด้านประสิทธิผลของโครงการ ตลอดการทำงาน 5 ปี เห็นว่ากิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการได้ทำให้ชีวิตการเป็นอยู่ของ ประชาชนในเขตหมู่บ้านเป้าหมายดีขึ้นและครอบครัวยากจนลดลงจากปี ค.ศ. 2012 มี 111 ครอบครัว และปัจจุบันยังเหลือ 47 ครอบครัว และถึงอย่างไรก็ตามยังมีชุมชนบางเขต ยังทำไม่ได้ดี มีผลรับน้อยมากและต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อไกล่เกลี่ยความยั่งยืน โดยชุมชนสามารถบริหารคุ้มครองและพึ่งพาตนเองได้ (บทรายงานประเมินผลโครงการ, 2017)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ชาญวิทย์ โพธิ์เจริญ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน บ้านด่านนาขามในการพัฒนาชุมชนบ้านด่านนาขาม อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ จำแนก ตามลักษณะบุคคลและตามลักษณะชุมชนที่ประชาชนบ้านด่านนาขามอาศัยอยู่ และ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความมากน้อยในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนบ้านด่านนาขามระหว่างประชาชนบ้านด่านนาขามเมื่อจำแนกตามลักษณะบุคคล และ ความแตกต่างของลักษณะชุมชนที่ประชาชนบ้านด่านนาขามอาศัยอยู่ กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยเลือกแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) มีจำนวนทั้งหมด 360 คน จาก 12 ชุมชน ในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่านนาขาม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน บ้านด่านนาขาม 4 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ กายภาพ สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ข้อคำถามทั้งหมด 59 ข้อ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ผลการวิจัย

พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลในการพัฒนาชุมชนบ้านดำนานาชาวมอย่างมีส่วนร่วม โดยภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ลักษณะชุมชนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนบ้านดำนานาชาวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในชุมชนตลาดมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

กัญญาณี กัณฑ์ (2557, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนบ้านไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนบ้านไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชนบ้านไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นอันดับแรกอยู่ในระดับน้อย รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์อยู่ในระดับน้อย ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และอันดับสุดท้ายคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษาและอาชีพ ต่างกันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนบ้านไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่จังหวัดตราด แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีอายุต่างกันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนบ้านไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ไม่แตกต่างกัน

ฐิติสนา ใจเพียร (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเหมืองง่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน: ภายใต้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเหมืองง่า โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นรับฟังความคิดเห็น ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นให้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นเสริมอำนาจ ตามลำดับ กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเหมืองง่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านขั้นตอนการติดตามและประเมินผลแผน ด้านขั้นตอนการนำแผนไปปฏิบัติ ด้านขั้นตอนการจัดทำแผน ตามลำดับ สำหรับข้อเสนอแนะ ควรมีการสร้าง

กลไกหรือช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าการทำเวทีประชาคมเจ้าหน้าที่ควรประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินการตามแผนให้ประชาชนทราบ ความก้าวหน้าโดยตลอด ควรจัดตั้งบอร์ดประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในแต่ละชุมชน ควรจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนด้านระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรส่วนท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ ควรการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในแผนการดำเนินงาน การติดตามการตรวจสอบผลการดำเนินงาน การใช้งบประมาณ การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาเทศบาลมากขึ้น ต้องออกเอกสารชี้แจงเหตุผลโดยละเอียดถึงสาเหตุที่แผนพัฒนาซึ่งประชาชนเสนอไปแล้วไม่ได้รับการบรรจุเป็นแผน ควรให้ความสำคัญในการบูรณาการแผนของชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาท้องถิ่นและแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริงเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

จตุพล ดวงจิตร์ ภาวิณี รอดประเสริฐ และคณะ (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนตำบลเหมืองใหม่ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างดี มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองเป็นประจำมีความสำนึกทางการเมืองอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจัยด้านผู้นำมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก ประชาชนมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับนาน ๆ ครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 2.07$, S.D. = 0.89) จากการทดสอบสมมติฐานแยกตามตัวแปรจากการศึกษาปัจจัยภูมิหลังของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า

1) ปัจจัยด้านเพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชน ส่วนปัจจัยด้านอาชีพที่ต่างกันไม่มีผลต่อระดับการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชน

2) ปัจจัยด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อสำนึกทางการเมืองของประชาชน ส่วนปัจจัยด้านรายได้และด้านอาชีพที่ต่างกัน มีผลต่อสำนึกทางการเมืองของประชาชน

3) ปัจจัยด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพของประชาชนที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนปัจจัยด้านรายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และจากการทดสอบความสัมพันธ์

ของการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ความรู้เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น สำคัญทางการเมือง กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ระดับความรู้เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีสำนึกทางการเมืองส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง และอิทธิพลของผู้นำส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก

พิรพัฒน์ เก้ากัญญา (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิผลในการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม พบว่า

1) ประสิทธิภาพในการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยด้วนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) (SD. = 0.308)

2) การมีส่วนร่วมในการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยด้วนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) (SD. = 0.757)

3) แนวทางการให้บริการคือควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนนั้นได้ทราบถึงบทบาทตนเองในกระบวนการการมีส่วนร่วมต่าง ๆ และควรจัดให้มีแผนดำเนินงาน ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ของการบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานอย่างแท้จริง โดยการจัดทำแผน นำแผนไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และจัดเวทีหมู่บ้านผ่านการประชุมหรือเวทีประชาคม ตั้งตัวแทนในการประสานแผนกับหน่วยงานเจ้าของงบประมาณ

ลินจง อิมรักษา (2559, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลโนนน้ำเกตุฮ้าง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาล โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ

ด้านการค้นหาปัญหา ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการตรวจสอบ

2. ข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาล พบว่า ด้านการค้นหาปัญหา ควรมีการประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหา ควรมีการประชาสัมพันธ์ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ควรมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนจัดทำแผน และการแก้ไขปัญหของชุมชนควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้านการค้นหาปัญหา ควรมีการประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหา ควรมีการประชาสัมพันธ์ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ควรมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนจัดทำแผน ด้านการวางแผน ควรมีของรางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เข้าร่วมในการวางแผน ควรให้มีการอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจ หรือส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้กับประชาชน ด้านการดำเนินการ ควรเปิดกว้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการจัดซื้อจัดจ้างการเป็นกรรมการตรวจรับงานจ้างของประชาชนควรคัดสรรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ข้อบัญญัติที่ได้รับการอนุมัติแล้วควรมีการสำเนาประกาศให้ประชาชนทราบ ควรมีการแจ้งประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าในการขอเข้ารับการประชุมสภาหรือการประชุมจัดทำแผน ด้านการตรวจสอบควรมีการติดตามประเมินผลตามแผนพัฒนา ทุกกระยะ ควรมีการทบทวนการจัดทำพัฒนาทุกปี

สุวิดา ตัณฑุประศาสน์ (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคำ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพชุมชนของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน มีครัวเรือนทั้งหมด 81 หลังคาเรือน 113 ครอบครัว และมีประชากรทั้งสิ้น 337 คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ในส่วนปัญหาแบ่งเป็น 5 ประการ คือ 1) ปัญหาสุขภาพ 2) ปัญหาสภาพแวดล้อมในพื้นที่ 3) ปัญหาสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน 4) ปัญหาศักยภาพการพัฒนาชุมชน และ 5) ปัญหาความยากจนและหนี้สิน ด้านความต้องการ พบว่า ประชาชนต้องการให้พัฒนาด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน และด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง

2. รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน ควรพัฒนาโครงการที่จะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในแนวทางพึ่งพาตนเองของชุมชนได้อย่างแท้จริงภายใต้ความต้องการของชนเผ่าลื้อ ทั้ง 2 ด้าน กล่าวคือ ด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน ควรพัฒนาโครงการหมู่บ้านตัวอย่างสาธารณสุข และความต้องการด้านการ

พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง ควรส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชน ที่ประกอบด้วย โครงการเลี้ยงไก่ โครงการเลี้ยงหมู โครงการเพาะเห็ด โครงการเลี้ยงปลา โครงการเลี้ยงกบ และโครงการปลูกพืชผักสวนครัว

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน พบว่า การทดลองทุกด้าน มีผลการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กุสุมา เขียวเพกา (2560 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการประเมิน และมีส่วนร่วมในการวางแผนตามลำดับ และมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาท้องถิ่นในระดับปานกลาง สำหรับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ธนาภัสสร แสงเกียรติยุทธ (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องประสิทธิผลการบริหารจัดการองค์การด้านการจัดการขยะมูลฝอย: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณภาคเหนือตอนล่าง ผลการศึกษา พบว่า ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการองค์การของเทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณภาคเหนือตอนล่าง โดยรวมมีระดับการปฏิบัติถ่ายทอดเรียนรู้ทั้งองค์การ เมื่อพิจารณาการบริหารจัดการองค์การเป็นรายด้าน พบว่าอันดับแรก คือ ด้านสมรรถนะทางการบริหาร รองลงมา คือ ด้านทรัพยากรการบริหาร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรมองค์การ ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารจัดการองค์การด้านการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณภาคเหนือตอนล่าง โดยรวมมีระดับความสำเร็จมาก เมื่อพิจารณาการบริหารจัดการ

องค์การด้านการจัดการขยะมูลฝอยเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสามารถในการสร้าง ความพึงพอใจ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาองค์การ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดหาและการจัดสรรทรัพยากร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการถดถอย เชิงพหุคูณ (Multiple Regression) พบว่า ปัจจัยสำคัญที่สามารถอธิบายประสิทธิผล การบริหารจัดการองค์การด้านการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณ ภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย ด้านทรัพยากรการบริหาร ด้านกระบวนการ/เทคโนโลยี ด้านวัฒนธรรมองค์การ และด้านสมรรถนะทางการบริหาร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ เทคนิค การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะมูล ฝอยของเทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณภาคเหนือตอนล่าง ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก ด้านวัฒนธรรมองค์การ ด้านกระบวนการ/เทคโนโลยี ด้านทรัพยากรการบริหาร และ ด้านสมรรถนะทางการบริหาร

โหวหาร ยะสารวรรณ (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ประสิทธิภาพขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการจัดบริการสาธารณะด้านโครงสร้าง พื้นฐาน” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการจัดบริการ สาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับมากทุกด้าน ปัจจัยลักษณะขององค์การ ปัจจัย ลักษณะของสภาพแวดล้อม ปัจจัยลักษณะบุคคลในองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ประสิทธิภาพขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการจัดบริการสาธารณะด้านโครงสร้าง พื้นฐานในระดับค่อนข้างสูง และปัจจัยนโยบายการบริหารและการปฏิบัติมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับประสิทธิภาพขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการจัดบริการสาธารณะด้าน โครงสร้างพื้นฐานในระดับสูง ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ การติดต่อสื่อสาร การเปลี่ยนแปลง การบริหารเชิงกลยุทธ์ โครงสร้างองค์กร การจัดการความขัดแย้ง เทคโนโลยี แรงจูงใจในการทำงาน คุณภาพบุคลากร และการเมืองกฎหมาย สามารถ ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิภาพขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการ จัดบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานได้ร้อยละ 77

ทรงยศ แก้วมงคล (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการโดยรวมของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยระดับนักเรียน พบว่า พฤติกรรมการเรียนมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารวิชาการของ

โรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนเจตคติต่อการเรียนไม่มีอิทธิพล ปัจจัยระดับครู พบว่า วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน คุณลักษณะครู พฤติกรรมการสอน ไม่มีอิทธิพลต่อค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการรายห้องเรียน แต่วุฒิการศึกษาของครูมีอิทธิพลทางบวกต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของพฤติกรรมการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยระดับผู้บริหาร พบว่า พฤติกรรมการบริหารด้านการเป็นผู้นำ ด้านพฤติกรรมกาตัดสินใจ และด้านพฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร มีอิทธิพลทางบวกต่อค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารวิชาการรายโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนประสิทธิผลการบริหารวิชาการและการฝึกอบรมทางการบริหารไม่มีอิทธิพล

วารงคณา กาญจนพาที (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำและ ภาวะผู้ตามที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์กร: กรณีศึกษา ธนาคารเพื่อการส่งออก และนำเข้าแห่งประเทศไทย ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้ตาม และประสิทธิผลองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับสูง 2) ด้าน ความสัมพันธ์ของปัจจัย พบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลองค์กร มีค่าความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก ($r = 0.963$) 3) ด้านความมีอิทธิพลของปัจจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร (β) ภาวะผู้นำเชิงبارมี = 0.424 การสร้างแรงบันดาลใจ = -0.299 การกระตุ้นทางปัญญา = -0.123 และภาวะผู้ตามมีอิทธิพลต่อ ประสิทธิผลองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร (β) ผู้ตามแบบเฉื่อยชา = -0.143 ผู้ตามแบบเอาตัวรอด = 0.262 ผู้ตามแบบห่างเหิน = -0.255 4) ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูง พบว่า บทบาทหน้าที่ของผู้นำต้องมีความเหมาะสม ปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน การตัดสินใจของผู้นำต้องเป็นไปตามเป้าหมายองค์กร มีความ ยึดหยุ่นเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน

สมใจ พรหมทองบุญ (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่อำเภอเทพา จังหวัด สงขลา ซึ่งจากผลการศึกษา พบว่า 1) คณะกรรมการบริหาร และครู มีความคิดเห็นต่อ ประสิทธิภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วนด้านบุคลากร ด้านส่งเสริมเครือข่าย

การพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการบริหารจัดการ และด้านอาคารสถานที่และความปลอดภัย ตามลำดับ 2) คณะกรรมการบริหารและครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกันยกเว้นในรายด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 สำหรับบุคลิกการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน

ชนกพร มนัส (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบ มีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปทุมธานี พบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มากที่สุดทุกด้าน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปทุมธานี อยู่ใน ระดับมากที่สุดทั้งในภาพรวมและรายด้าน และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบ มีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปทุมธานี มีความสัมพันธ์กันระดับมากอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

Whitaker (1978, pp. 3839-A) ได้ศึกษาทัศนคติผู้บริหารที่มีต่อการมีส่วนร่วม ของประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจด้านการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองมีความรู้สึกที่ไม่ สะดวก ในการรับรู้ข้อมูลหรือประกาศเกี่ยวกับโรงเรียน ซึ่งเป็นอุปสรรคในเรื่องนโยบาย และการตัดสินใจทางการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนยังเห็นความสำคัญของผู้ปกครองแม้ว่า จะให้ความสำคัญน้อยก็ตามดังนั้น ถือได้ว่าชุมชนมีความสำคัญและบุคลากรในโรงเรียน ควรที่จะตระหนักถึงโครงการพัฒนาที่เน้นให้บุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ด้วย

Taylor (1988, P. 98) ได้วิจัยเรื่อง ความต้องการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษา ของชุมชนในระดับมัธยมศึกษารัฐจอร์เจีย พบว่า ชุมชนมีความต้องการในการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาโดยรวมและทุกลักษณะภารกิจจัดการศึกษาในระดับร่วมคิด ชุมชน มีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน

Dereinda (1984, P. 461) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ ในการทำงานกับการปฏิบัติงานของกลุ่ม Country Agent ในเมืองวิสคอนซิน (Wisconsin)

พบว่า 1) ความพึงพอใจในการทำงานกับผลการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ต่อกันในทางบวก 2) ผลการปฏิบัติงานกับรายได้มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีนัยสำคัญ 3) รายได้กับความพึงพอใจในการทำงานมีความสัมพันธ์ต่อกันทุกลักษณะงานอย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นการเลื่อนตำแหน่ง 4) สิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในระดับสูง ได้แก่ ลักษณะงานที่ทำ เพื่อนร่วมงาน การปกครองบังคับบัญชา

McCurtain (1989, P. 128) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษาและประสิทธิผลของงานตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษาใน เมืองอลาเมตา รัฐแคลิฟอร์เนีย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถมากเท่าไร ก็จะส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษามากเท่านั้นและผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จสูงจะต้องมีทักษะในการสื่อสารเพื่อสามารถทำให้ครูในสถานศึกษา ตลอดจนนักเรียนและชุมชนรู้ถึงระดับความสามารถของตนเอง

Buzzi (1990, P. 177) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของสถานศึกษากับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของครูใหญ่ในรัฐคอนเนคตัต พบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาครูใหญ่ที่ใช้อิทธิพลและอำนาจอย่างไม่เป็นทางการโดยใช้ทักษะมนุษยสัมพันธ์และการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิควิชาการจะได้ผลดีกว่าการสั่งการตามตำแหน่ง ผู้บริหารที่พยายามชี้แจงค่านิยมของโรงเรียนมีทักษะปฏิสัมพันธ์ ช่วยเหลือ สนับสนุนให้ครูเข้าใจวิสัยทัศน์จะมีอิทธิพลด้านดีต่อครูและยังพบว่าการพัฒนาวิชาชีพ ให้ครูเป็นพฤติกรรมผู้นำของครูใหญ่ มีอิทธิพลด้านดีต่อครูทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และภาวะทางการเรียนการสอนของผู้บริหารมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการพัฒนาและสร้างมาตรฐานวิชาการ เอาใจใส่ต่อความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

สรุป จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยตามแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนา โคอเฮน และอัฟฮอฟ Cohen & Uphoff. 1977, pp. 55-56 (อ้างถึงใน ชาญวิทย์ โพธิ์เจริญ, 2550, หน้า 23) และ ตามแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างทีมงาน (The Building of Effective Team work) ของ Woodcock (1989, pp. 75-116 อ้างถึงใน วุฒิชัย องค์กรศาสตร์ บวร, 2558, หน้า 7) มาบูรณาการเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยซึ่งการทำงาน

ส่วนมากขององค์การจะเน้นการมี ส่วนร่วมในทุกกระบวนการ และประสิทธิผลในการ
ดำเนินงานของโครงการ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี